Norsk studentorganisasjon

Møllergata 39 / 0179 Oslo
Tlf: 22 04 49 70
E-post: nso@student.no
www.student.no

Høringssvar fra Norsk studentorganisasjon

Innspill til Malthe-Sørenssen-utvalget Utvalget om kunstig intelligens i høyere utdanning

Malthe-Sørenssen-utvalget 06.11.2025

Kontakt Norsk studentorganisasjon

Didrik Nohre Lønvik (fag- og forskningspolitisk ansvarlig), 982 25 996, forskning@student.no
Natalie Woldengen (fag- og læringsmiljøpolitisk ansvarlig), 982 25 994, laringsmiljo@student.no
Åste Hagerup (politisk rådgiver), 993 68 646, aste@student.no

Norsk studentorganisasjon

Norsk studentorganisasjon (NSO) takker for muligheten til å komme med innspill til Malthe-Sørenssen-utvalget - *Utvalget om kunstig intelligens i høyere utdanning*. NSO representerer over 270 000 studenter ved norske høyere utdanningsinstitusjoner.

Hva er den største utfordringen med KI i høyere utdanning?

NSO skisserer her våre største bekymringer knyttet til KI i høyere utdanning. Flere av punktene utdypes senere i høringssvaret.

Utdanningskvalitet

For NSO vil alltid utdanningskvalitet være det grunnleggende elementet i arbeidet med kunstig intelligens. Nye verktøy, studieteknikker, vurderingsformer og undervisningsmetoder må kvalitetssikres og ha læring i fokus.

Opplæring og kompetanse for studenter og undervisere

En grunnleggende forutsetning for at UH-sektoren skal lykkes med inntoget av kunstig intelligens i samfunnet er å sikre både studenter og undervisere god opplæring. God opplæring vil sørge for at studentene bruker KI på en faglig forsvarlig måte som sikrer læring, sikre kompetanse på KI sine feil og mangler og gjøre utdanningene mer arbeidslivsrelevante og studentene mer forberedt på arbeidslivet.

Sikre lik tilgang til KI-verktøy

Frem til nå har mange KI-verktøy vært “gratis” for offentligheten i etableringsfasen. Når KI blir en mer og mer integrert del av hverdagen vil også disse verktøyene havne bak betalingsmur, slik vi ser med f. eks aviser og strømmetjenester. Ikke alle studenter eller utdanningsinstitusjoner har de samme økonomiske forutsetningene. Noen vil alltid ha råd til dyrere og bedre utgaver. Det er viktig at etter hvert som KI bygges inn i studiehverdagen og undervisningen, at institusjonene også sikrer studentene lik tilgang på KI-verktøy av høy kvalitet. Det skal ikke være lommeboken din som avgjør om du har tilgang på verktøy som potensielt kan gi deg store fordeler i studieløpet.

Undervisning og vurdering

KI vil fullstendig transformere hvordan vi driver undervisning og vurdering. For NSO er det grunnleggende at mangelen på opplæring og frykt for KI ikke skal føre oss tilbake til skoleeksamen og utdaterte metoder, men heller være en kilde til kreativitet og nytenking.

Ulik praksis

I dag vil hvilken institusjon eller studieprogram studenten velger avgjøre hvor vidt hen kan få kompetanse på KI eller ikke. Er studenten heldig kan hen møte en underviser med både

engasjement og kompetanse på KI, mens en annen student kan møte en underviser med liten interesse og stor skepsis. Hvem disse studentene møter vil avgjøre innholdet i studiet deres, kompetansenivå, og hvor attraktive de blir på arbeidsmarkedet.

Det fysiske læringsmiljøet
Campus og studiebyen er det bankende hjerte i studiehverdagen. NSO er bekymret for at digitalisering av UH-sektoren kan føre til mindre fokus på studentens fysiske læringsmiljø. Økningen i digitale og fleksible studietilbud har allerede flyttet mange studenter vekk fra campus og vi er bekymret for hvordan utdanningsinstitusjonene vil balansere behovet for læringsarealer mot en mer digital studiehverdag.

Hvordan kan utdanningene forberede studentene på et samfunn og arbeidsliv der KI får økt betydning? Hva blir viktigere, og hva blir mindre viktig å lære?

Grunnleggende teknologiforståelse
Utviklingen av ny teknologi og nye KI-verktøy skjer i en forrykende fart. Når den ene språkmodellen har fått fotfeste tar det kort tid før en ny modell eller ny versjon tar over. Høyere utdanning kan derfor umulig holde følge med den raske teknologiutviklingen. Hver gang det kommer et nytt verktøy på markedet kan ikke UH-sektoren kaste seg rundt for å tilpasse pensum til akkurat denne nyvinningen. Det vil først og fremst få store konsekvenser for studiekvaliteten. Det institusjonene må lære studentene er *generell teknologiforståelse.* Hvordan de skal *omstille seg* raskt og hva som kreves for å sette seg inn i ny teknolog og ta i bruk nye verktøy, som bygger på den grunnkompetansen de allerede besitter fra studiene sine.

Arbeidslivets ansvar
Nettopp på grunn av den raske teknologiutviklingen er det desto viktigere at arbeidslivet tar sin del av ansvar for å lære opp ferske arbeidstakerne. Arbeidslivet kan ikke sitte på hendene og forvente å bli servert ferdigkokte kandidater som besitter all den spesialkompetansen arbeidsplassen har behov for. Arbeidsplassen må bli en forlengelse av opplæringen. De må satse på kandidatene og se potensialet, og ta sin del av ansvaret for å sikre at kandidatene har oppdatert kompetanse. Samtidig må fagmiljøene og arbeidslivet snakke mer sammen om hvilke kompetanser og verktøy som blir brukt, hva som er fallgruvene i arbeidslivet og hvordan underviser kan forebygge og forberede studentene sine på det.

Norsk studentorganisasjon

Desinformasjon
Å forebygge desinformasjon vil bli et av akademias store samfunnsansvar. I en tid hvor kunstig intelligens kan generere og spre data i stor skala vil behovet for kvalitetssikrede grader fra akkrediterte utdanningsinstitusjoner og fagfellevurdert forskning bli veldig viktig. Akademia må ikke bare sikre tilgang på autentisk kunnskap og informasjon, men lære studentene hvordan de skal avsløre desinformasjon og forebygge den.

For øvrig spiller akademia en viktig formidlerrolle for den øvrige delen av samfunnet. Sentrale aktører i akademia må delta aktivt i den offentlige debatten, sikre robuste metoder for kildekritikk som er tilgjengelig for alle, og opplyse om farene ved desinformasjon og feil bruk av KI.

Hvordan skal man gjennomføre eksamen og vurdering?

Sektoren må tenke nytt
En av NSOs største bekymringer er at inntoget av kunstig intelligens vil føre til at sektoren retretter og går tilbake til gamle og analoge metoder for å unngå å forholde seg til de store teknologiendringene, og frykten for fusk. Vi må ikke gå tilbake til skoleeksamen. I stedet må sektoren våge å tenke nytt og kreativt om eksamen og vurdering.

Alle undervisere bør stille seg selv det samme spørsmålet: hvis eksamensoppgaven kan løses til A ved bruk av KI, er det da en god eksamensoppgave? Krever den det riktige av studentene eller er det på tide å tenke nytt? Vurderingsmetodene i sektoren har lenge hatt for stort fokus på å måle studentenes resultat. KI kan enkelt bistå studenten med å oppnå et godt resultat, men det KI ikke er fullt så flink på er prosess. Og det er i "prosessen" læringen ligger. Sektoren må derfor snu vurderingsmetodene til å i større grad ha fokus på prosess heller enn resultat.

KI må integreres i vurderingen
KI vil, enten underviser og sensor liker det eller ikke, bli en sentral del av studentenes studiehverdag og derfor også benyttes når de skal vurderes. For å unngå en tilbakegang til gamle og utdaterte metoder må derfor KI blir en integrert del av vurderingen. Studentene må måles og vurderes på hvordan de benytter seg av KI, reflektere rundt prompt og svar, og de etiske dilemmaene.

Nye metoder for vurdering
For å unngå at vi går tilbake til utdaterte metoder for vurdering er det helt nødvendig at man tenker nytt for å både sikre arbeidslivsrelevans i metoden og at vurderingsformen er faglig fundert. NSO

ser for seg at økt bruk av kreative former for muntlig vurdering kan spille en viktig rolle. Det betyr ikke at vi bare kan gjøre mer av det klassiske "forsvaret", men også benytte oss av metoder som gruppediskusjoner eller foredrag. Økt bruk av midtveisevalueringer kan også være en måte å gjøre dette på.

KI som verktøy for vurdering
KI vil ikke bare bli et nyttig verktøy for studenten, men det har også potensialet til å bistå sensor i vurderingen. Bruken av KI til dette arbeidet kan føre til at studenten får svar på eksamen raskere, det kan muliggjøre automatisk tilbakemelding og gjøre klageprosessen mer effektivt.

Samtidig er det svært viktig at dette gjøres på en faglig forsvarlig måte som sikrer studentene en rettferdig og korrekt vurdering. Sensor må sørge for at det er den som hele tiden holder hånden på rattet og dobbeltsjekker arbeidet.

Fusk og plagieringsverktøy
NSO stiller seg helhjertet bak bekymringen om at studenter bruker KI til å fuske på eksamen. Fusk er aldri akseptabelt og det er ikke bare negativt for individet, men det kan også bidra til at samfunnet setter spørsmålstegn ved validiteten til en grad fra en norsk høyere utdanningsinstitusjon. Studenter utdannet i Norge skal kunne det de sier de kan. Det er derfor svært viktig at utvalget vurderer hvordan institusjonene kan forebygge fusk så vel som urettmessig mistanke om fusk. Et viktig verktøy i dette er å sikre at alle studenter og ansatte har tilgang på plagieringsverktøy av høy kvalitet.

Hva slags ferdigheter trenger studentene i bruk av KI, og bør utdanningsinstitusjonene gi spesifikk opplæring og veiledning?

Opplæring for studenter og ansatte
I 2024 kom det frem av Studiebarometeret at 81 % av alle studenter bruker KI i sin studiehverdag, samtidig som 67 % sier at de ikke har fått god nok opplæring. Det er som å kjøre bil uten lappen.

Opplæring i kunstig intelligens er en forutsetning for at studentene skal lykkes i studie- og arbeidslivet. Dessverre har kunstig intelligens kommet for brått på UH-sektoren og vi har ikke klart å omstille oss raskt nok. Skillet mellom generasjonenes digitale kompetanse har gjort oss blinde for hverandres behov. Utdanningsinstitusjonen har tatt det for gitt at studenter enkelt vil lære seg hvordan vi skal bruke KI, samtidig som de har gitt opp på undervisernes evne til å omstille seg de store endringene.

Alle aktørene som påvirker studentens studiehverdag må få opplæring i bruk av KI. I dag er vi på vei mot et A og B lag blant norske studenter. A-laget består av studenter som går på et studieprogram hvor underviser oppmuntrer til å bruke kunstig intelligens. B-laget består av studentene som tar akkurat samme studieprogram ved en annen institusjon hvor underviser ikke har kompetanse på KI-feltet. Disse studentene skal om noen år kjempe om de samme arbeidsplassene, og vi er sikre på at det er A-laget som vil gå seirende ut.

Nøkkelen for å sikre at studentene får KI-kompetanse er altså underviseren. Det er institusjonenes ansvar å gjøre studentene arbeidslivsforberedt – det inkluderer et oppdatert og aktuelt pensum, og nye arbeidsmetoder som lærer oss det vi trenger for å mestre arbeidslivet.

Sentrale ferdigheter
Til tross for at KI vil gjøre mange manuelle oppgaver for oss vil fortsatt de grunnleggende ferdighetene være viktig. Studenter må fortsatt mestre lesing og skriving på akademisk nivå. Samtidig må studentene får opplæring i kildekritikk og etisk refleksjon.

Studentene må også gis gode studieteknikker og få fagspesifikk opplæring.

Institusjonene bør også se på de enkelte emnenes læringsutbyttebeskrivelser for å se hvordan kunstig intelligens kan bli et læringsmål innenfor det enkelte fagfelt.

Overgangen fra VGO til høyere utdanning
Høyere utdanning skal ta en stor del av ansvaret for å sikre opplæring i bruken av KI. For at sektoren skal lykkes med dette er det mye som må skje tidligere i opplæringen. Både grunnskole og VGS må ta sin del av arbeidet med å sikre grunnleggende teknologikompetanse hos elevene sine. Videre må HU og VGS snakke mer sammen om hvem som har ansvaret for hva, og sikre at overgangen er koordinert på en god måte. Digitale ferdigheter er ikke en del av NKR i høyere utdanning, og derav hviler det et større ansvar på grunnskole og VGO for å sikre studentene en god opplæring som også bygger på omstillingsevne inn i HU og arbeidsliv.

Hvilke muligheter og utfordringer gir KI i undervisning og læringsaktiviteter?

NSOs perspektiver på kreativitet og nytenking, og ikke tilbakeføring av gamle metoder, som vi nevnte under spørsmålet om eksamen og vurdering er like relevant i denne konteksten. KI vil gi sektoren en unik mulighet til å utvikle nye metoder for undervisning, samtidig som vi må være bevisst på hva slike metoder gir av læringsutbytte. Økt bruk av VR og simuleringer kan blant annet

gi studenter tilgang på mengdetrening de ikke før har hatt tilgang til. KI-verktøy bidrar også til å tilgjengeliggjøre utdanning i større grad for studenter med nedsatt funksjonsevne av ulik grad, eller de som har lese- og skrivevansker. Det er derfor et stort mulighetsrom innenfor universell utforming og læringsfremmende verktøy, som ikke har vært like godt tilgjengelig tidligere.

Hva har KI å si for masteroppgaven og andre langsvarsoppgaver?

Masteroppgaven og/eller andre langsvarsoppgaver vil fortsatt være en sentral del av flere studenters utdanningsløp. KI kan bidra til å effektivisere skriveprosessen gjennom f. eks transkribering av intervju. Dette kan føre til at studentene kan har mer fokus på refleksjon og teori i oppgaven sin. Det må samtidig utformes bedre metoder for å kvalitetssikre studentens arbeid, slik som mer utbredt bruk av muntlig forsvar.

Hvilke behov er det for nasjonale tiltak og løsninger kontra lokale når det gjelder KI i høyere utdanning?

NSO ønsker seg nasjonale retningslinjer for bruk av KI i høyere utdanning, både på individ- og systemnivå, spesielt knyttet til undervisnings- og vurderingssituasjonen. Sektoren, på samme måte som resten av samfunnet, er nybegynnere i arbeidet med KI, og NSO mener derfor at vi trenger noen grunnleggende retningslinjer, veiledere og ressurser som sikrer kvalitet, likebehandling, forutsigbarhet og transparens på tvers av institusjonene. I dag ser vi at dette ikke er tilfelle. Det er en trussel mot studentenes rettssikkerhet.

I dag kan to studenter gjøre samme feil på to ulike studier. Mens den ene slipper unna med en kommentar kan den andre kan utestenges inntil to år. Utover nasjonale retningslinjer har NSO en forventing om at institusjonene koordineres seg på tvers av fagmiljøer. Et hvert fagmiljø bør ønske å holde seg oppdatert på både pedagogikk og nye metoder.

Sikkerhet

Det vil være viktig å etablere gode rutiner for hva man skal gjøre i en situasjon der KI-verktøy er utilgjengelig, og da særlig under vurdering. Dersom man har lagt opp til en vurderingssituasjon der det er forventet at studenten bruker KI verktøy, som av en eller annen grunn ikke er tilgjengelig i øyeblikket, må institusjonene har rutiner som sikrer at studenten kan gjennomføre eksamen. Dette fordrer god kommunikasjon med studentene både før, under og etter vurdering, slik at de vet hva de skal gjøre dersom de opplever teknisk svikt.

Med økt bruk av digitale verktøy må man også ha et større fokus på at studentenes data ikke blir misbrukt. Utdanningsinstitusjonene må tydelig opplyse studenter om hvilke data som samles inn

og brukes, samt hvilke rettigheter studentene har når det kommer til sletting av data eller tilbaketrekking av samtykke. Studentene skal bli bedt om å samtykke til innsamling og deling av data, og det må eksistere reelle alternativer for studenter som ikke ønsker å samtykke til dette. Dette gjelder særlig for KI-verktøy som trener nye modeller på data brukeren har gitt tilgang til, eksempelvis tekst i prompter, bilder eller dokumenter.

I arbeidet med personvern vil SIKT ha en nøkkelrolle for å sikre at de digitale verktøyene ivaretar studentenes personvern. Dette må være en del av vurderingen ved innkjøp av tjenester for sektoren.

Hvilke særtrekk ved utdanningene - fagområder og enkeltutdanninger – fordrer at KI blir håndtert annerledes enn i høyere utdanning generelt?

Profesjonsutdanningene

Profesjonsutdanningene er mangfoldige og vil derfor tidvis ha ulike behov knyttet til innføringen av KI i utdanningen. Psykologistudenter peker på at KI kan bidra med digitale selvhjelpsverktøy som gir pasienter hjelp tidligere i forløpet, forebygger forverring og avlaster fagpersoner. Samtidig understrekes behovet for etisk bevissthet og tydelig ansvarslinje, særlig når KI benyttes i møte med sårbare pasienter. Uklare juridiske rammer og fare for feilinformasjon gir grunn til bekymring, spesielt når tillit er avgjørende for behandling. Innen jus åpner KI for effektiv tekstanalyse og arbeidsflyt, men også for risiko, særlig når språkmodeller genererer oppdiktede kilder eller faktafeil. Jusstudentene fremhever derfor behovet for teknologisk kompetanse kombinert med rettssikkerhet og kritisk vurdering. Lærerstudenter står i en dobbeltrolle: de må selv lære å bruke KI-verktøy, samtidig som de skal lære barn og unge digital dømmekraft. Likevel finnes det ingen formelle krav til læreres KI-kompetanse, noe som skaper ulikhet i både utdanning og praksis.

I helseprofesjonene, som medisin, sykepleie og odontologi, ses KI som et verktøy for effektivisering og bedre pasientbehandling i alt fra bildediagnostikk og annen diagnostisk støtte, behandlingsplanlegging, simuleringsbasert opplæring og administrative prosesser som journalføring. Likevel etterlyser studentene mer praktisk erfaring og bedre undervisning om KI-verktøyene de kan møte i arbeidslivet. Mange sykepleierstudenter føler seg dårlig rustet, og det er store variasjoner i undervisernes kompetanse og i hvilke verktøy som er tilgjengelige – både når det kommer til hvor i landet man studerer og institusjonelt i praksis.

På tvers av profesjonene er det derfor et tydelig behov for at KI integreres faglig, praktisk og etisk forsvarlig i utdanningene, og at studentene får øve seg i hvordan de skal bruke teknologien på en måte som styrker, og ikke svekker, profesjonens kjerneverdier.

Det pekes på økt behov for evnen til omstilling, refleksjon og kritisk tenkning, informasjonskompetanse, digital og teknisk kompetanse, samt. etisk bevissthet. Profesjonsutøvere må i økende grad kunne vurdere hvilken informasjon som er pålitelig, hvordan KI fungerer, og når det ikke bør brukes. Studentene, særlig innen helseprofesjoner, må trenes i å tolke KI-genererte resultater, vurdere datagrunnlaget bak dem og kombinere teknologisk innsikt med klinisk erfaring. Samtidig trekkes tverrfaglig samarbeid frem som en viktig ferdighet fremover, særlig mellom informatikk og profesjonsutdanningene. Siden profesjonsyrker ofte kommer med et ansvar for andre mennesker i sårbare grupper hvor de har tilgang til sensitive opplysninger, er kunnskap om personvern og sikker håndtering av data helt avgjørende.

Den økende KI-bruken gjør den menneskelige kontakten og mellommenneskelige kompetansen enda viktigere, nettopp fordi det som ikke kan digitaliseres, får økt verdi.

De kreative utdanningene
KI endrer fundamentalt hvordan vi underviser, studerer og arbeider innen kreative fag. Studenter i vår organisasjon bruker nå KI-verktøy (varierende grad og mengde) til idéutvikling, prototyping og designprosesser, noe som gir raskere iterasjoner men også utfordrer tradisjonelle undervisningsmetoder. Dette skaper et kompetanseskifte hvor ferdigheter som kritisk vurdering og god bruk av KI-verktøy blir like viktige som håndverksmessige ferdigheter. Samtidig oppstår nye etiske dilemmaer rundt originalitet og vurderingskriterier.

Flere studenter opplever at KI skaper både muligheter og bekymringer. Det eksisterer derimot en skamfull holdning til bruk av KI i studier, fordi mange ansatte i akademia fortsatt er svært skeptiske. Her ser vi ofte en frykt for at KI undergraver tradisjonell fagkompetanse og håndverk. Samtidig opplever studentene at yngre fagansatte og professorer oppfordrer til å ta i bruk KI, både for å holde seg relevant og for å møte forventningene i industrien. For disse er KI først og fremst et viktig verktøy som studentene må lære seg, ettersom det vil være sentralt i fremtidens arbeidsliv.

Flere studenter uttrykker bekymring for jobbmuligheter og om KI-utviklingen vil gjøre deler av faget overflødig.

De kreative fagene har flere fordeler i møte med KI. Flere miljøer er tilpasningsdyktige og vil kunne utforske og etablere etisk bruksmåter og nye bruksområder som ivaretar kunnskap, språk og

kreativitet. De har en åpen tilnærming og gjennom en menneskelig utprøving vil de kreative miljøene kunne utforske og sette refleksjoner på den menneskelige posisjonen i forholdet mellom menneske og maskin.

For musikkstudentene vil musikkens kvalitets og kunnskapsbegrep kunne bli utvannet, og menneskene kan vant til en «ny» standard av lyd og kreativitet som ikke er menneskelig produsert. Studenter vil kunne bli utsatt for undervisning som er KI-generert og som ikke ivaretar det håndverksmessige aspektet. Denne kunnskapen kan da forsvinne mer og mer.